

Dialogisk undervisning: Å organisere produktive dialoger i helklasseøkter

”Dialogisk undervisning: å organisere produktive dialoger i helklasseøkter” gir en introduksjon til spørsmålet ”hva er dialogisk undervisning?”, og beskriver strategier for, og indikasjoner på, dialogisk undervisning i praksis.

Tilpasset fra *Thinking Together resources* (Dawes, 2016). Oversatt og bearbeidet av forskere i DiDiAC posjektet.

Vær vennlig å oppgi kilden ved all videre bruk.

Hva er dialogisk undervisning?

Dialogisk undervisning handler om å finne ut hva elevene tenker, involvere seg i deres utvikling av forståelse, og hjelpe dem til å snakke seg gjennom misforståelser. Dialogisk undervisning er lærerens ansvar. Ved å bruke strategier som er nyttige når vi skal resonnerer så kan lærere og elever utvikle forståelse sammen gjennom dialog.

Ved å engasjere elevene i dialog, kan lærere:

- få fram tanker og idéer;
- forklare tanker og idéer;
- klargjøre meningen med det elevene skal gjøre i klassen;
- modellere eller demonstrere nyttige måter å bruke språket på;
- hjelpe elevene til å utvikle dypere forståelse, og til å utvikle nye måter å beskrive tankene sine på.

Læreren har en avgjørende rolle når det gjelder å oppmuntre til lytting, prat og tenkning. Læreren stimulerer elevene ved å stille oppriktige spørsmål, og oppmuntre dem til å gjøre det samme. Når dialogen får utforskende karakter blir den til en sammenhengende kjede av tanker og idéer som bygger på hverandre, og hvor helheten blir mer enn det hver enkelt elev kan bidra med på egenhånd. Viktige poeng og idéer blir tatt opp, undersøkt og utfordret. Idéer kan være utforskende og hypotetiske, og det vil ofte være behov for modifisering, justering og reformulering.

Dialogisk undervisning gir lærerne tilgang til elevenes tanker (disse kan være dypt forankrede eller forbigående). Gjennom dialogen, har elevene anledning til å høre og vurdere ny informasjon, meninger og spørsmål. Kunnskap i fag utvikles etter hvert som nye idéer oppstår, utfordres og reflekteres rundt. Det er en mulighet til å utvikle en nysgjerrighet overfor andres tanker og evnen til å reflektere (metakognisjon). Elevene lærer at denne formen for samtaler med andre kan hjelpe dem til å forstå og stille spørsmål ved situasjoner og saksforhold. De kan også se årsaker til at personer tenker ulikt.

Indikatorer på dialogisk undervisning

Noen eksempler på viktige indikatorer på dialogisk undervisning er:

- Spørsmål er strukturert slik at de oppfordrer til gjennomtenkte svar;
- Svar stimulerer til ytterligere spørsmål og blir sett på som byggesteiner i en lengre dialog, fremfor konklusjoner.
- Læreren kobler sammen bidrag til en sammenhengende helhet, og hjelper dermed elevene med å integrere kunnskaper og å tenke ut nye spørsmål.

Indikatorer i lærerens undervisning og måte å snakke på

Dialogisk undervisning innebærer at læreren:

- stiller spørsmål på en måte som frembringer ettertenksomme svar;
- lar svar stimulere til nye spørsmål;
- opprettholder en balanse mellom å stimulere til deltakelse og å utvide forståelse;
- lar elever stille spørsmål og gi forklaringer;
- styrer deltakelse etter tur og felles rutiner;
- har klare forventninger til at de som ikke snakker, deltar aktivt;
- organiserer klasserommet på en måte som oppmuntrer til å lytte, se, reflektere og evaluere;
- oppmuntrer alle til å snakke tydelig, høyt og med innlevelse;
- hjelper elevene til å forstå viktigheten av diskusjonen;
- hjelper elevene til å bli sikre nok på seg selv til å kunne gjøre feil.

Indikatorer i elevens måte å snakke på

Hver elev deltar, og de:

- forteller;
- forklarer;
- instruerer;
- stiller ulike typer spørsmål;
- mottar, handler aktivt og bygger på svar;
- analyserer og løser problemer;
- spekulerer og forestiller seg;
- utforsker og evaluerer idéer; diskuterer;
- argumenterer, resonnerer og begrunner;
- forhandler.

For å oppsummere, er dialogisk undervisning **et kollektivt prosjekt** (lærere og elever løser læringsoppgaver sammen), **et gjensidig prosjekt** (lærere og elever lytter til hverandre, deler idéer og vurderer alternative synspunkter), **et støttende prosjekt** (elever artikulere idéer fritt og hjelper hverandre til å oppnå felles forståelse), **et kumulativt prosjekt** (idéer kobles sammen til sammenhengende rekker av spørsmål og felles undersøkelser) og **et målrettet prosjekt** (lærere planlegger dialogisk undervisning med særskilte pedagogiske mål i sikte).

Dialogisk undervisning i praksis

Noen barrierer for engasjerte klasseromsamtaler kan overvinnes ved å planlegge, for eksempel:

- Gjøre de sosiale normene som styrer samtalen i klasserommet tydelige og eksplisitte, ved å lære elevene om hensikten med samtalen de har med deg og klassekameratene sine.
- Analysere samtaler som har vært, og be elevene vurdere kvaliteten i dem og hvilken betydning de har for deres forståelse.
- Etablere et samtalefokus og en atmosfære for høyttenkning, verdsette bidrag og stille spørsmål dere ikke vet svaret på.
- Diskutere med elevene hvilken rolle de har som lyttere.
- Be elevene om å snakke om sine erfaringer med klassesamtaler – sammenlign elevenes synspunkter.
- Ha en «dialogstjerne». Velg en elev som det forventes at skal starte opp diskusjonene/samtalene. Velg en ny elev hver uke, slik at alle elever får ha denne rollen.
- Bruk samtalepartnere og grupper slik at spørsmål og idéer kan deles med noen, om ikke med alle.

Det kan være nyttig å bestemme på forhånd hvor frie diskusjonene i klasserommet bør være. I tillegg bør en vurdere, ut fra innspillene som kommer, hvor lenge diskusjonen skal vare. Det er også viktig at elevene lærer at konklusjoner ikke alltid kan oppnås.

Distraksjoner og individuelle atferdsproblemer kan ha negativ innvirkning på læring i alle klasserom. Det dialogiske klasserommet skal gjøre de lærende sikre på at deres bidrag er viktige og at de blir hørt. I tillegg skal klassens grunnregler for samtaler gjøre at hele prosessen gir mening. Samtaler som har en reell betydning, kan være mer interessante enn hverdagslige distraksjoner.

Klasseromsorganisering

- Hvor kan elevene sitte slik at de kan se hverandre så godt som mulig?
- Hvor kan du stå eller sitte for å være synlig og organisere samtalen?
- Vil det å flytte bord og stoler skape en atmosfære som er mer egnet for diskusjon?

Læringsmål

- Er elevene klar over læringsmålene for emnet og samtalen?
- Er det nødvendig å skrive ut læringsmålene?
- Vet elevene hvordan dialog kan bidra til å oppnå læringsmålene?

Din måte å snakke på med elevene

- Inkluderer planleggingen din tid til å involvere elevene i dialog med både deg og hverandre?
- Har du planlagt «hvorfor»-, «hvordan»-, eller «hva tror du»-spørsmål for å hjelpe til med å initiere dialog?
- Er du og klassen forberedt på å følge en enkelt elevs tankerekke?
- Har klassen din forstått betydningen av de utvidede svarene?
- Er elevene villige til å dele uferdige tanker med deg og hverandre, innrømme feil og stille spørsmål?
- Kan medlemmer av klassen snakke med hverandre, utforske idéer og følge en argumentasjonsrekke (med deg som støtte)?
- Har alle elevene selvtillit, evne og motivasjon til å snakke og å lytte i helklassediskusjon?
- Bruker du det som skjer i undervisningsforløpet til å tenke ut noen plenumsspørsmål som vil hjelpe elevene til å tenke høyt og å bygge på hverandres svar?

Elevers kunnskap og holdninger til bruk av samtale i læring

- Er samtalereglene som bidrar til å skape og opprettholde helklassedialog synlige for elevene, snakkes de ofte om, og er de åpne for diskusjon?
- Kan elevene evaluere kvaliteten på gruppe- og helklassesamtalen? Har elevene en forståelse og et ordforråd til å gjøre det, og vet de hvor viktig dette er?
- Forstår elevene at læring er en felles innsats, og at klassen som helhet ikke kan lykkes med mindre alle deltar?

Eksempelstrategier for dialogisk undervisning (se andre ressurser for ytterligere inspirasjon)

1. Lokke frem ideer i undervisningens introduksjons- og konklusjonsdel

1a. Innledende oppsummering

Kontekst: helklasseinnledning underveis i et pågående tema.

Gi sentrale ord og begreper. Be grupper om å snakke sammen for å oppsummere forrige undervisningsøkt eller å huske hva de erfarte. Hver gruppe bes om en setning som uttrykker hva de har lært eller forstått; læreren inviterer en gruppe til å bidra og flytter seg deretter rundt i rommet til alle gruppene føler at oppsummeringen av tidligere arbeid er fullført. Eleven som snakker kan til enhver tid be andre om å bidra eller kommentere.

1b. Avsluttende refleksjoner

Kontekst: Helklasse/plenum.

Be gruppene om å snakke sammen for å bli enige om:

- en setning om noe de har lært og hvordan de lærte det;
- et spørsmål om noen aspekter av arbeidet;
- noe de ikke forsto eller ønsker å lære mer om;
- et forslag til hva de kan trenge å gå i gjennom på nytt;
- et forslag til hva de tror vil være interessant/nyttig å gjøre neste gang.

Inviter grupper til å dele idéene sine. Spørsmål kan besvares av andre grupper eller enkeltelever.

1c. Refleksjon over undervisningsøkten

Kontekst: Helklasse/plenum.

En elev som nettopp har bidratt til helklassesamtalen, blir bedt om å nominere den neste eleven som skal snakke (potensielt tenke på et spørsmål for eleven de har valgt ut). Læreren kan omformulere noen svar, eller koble sammen idéer, for å bidra til at samtalen beveger seg videre. Nominering er en god strategi for å komme bort fra begrensningene ved at læreren stiller spørsmål og får korte svar.

Dette arbeidet er lisensiert av **Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 License** (se <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

Du er velkommen til å dele, kopiere og distribuere dette dokumentet, så lenge du oppgir denne kilden, og ikke profiterer kommersielt på materialet. Du kan også tilpasse og bruke deler av denne ressursen, så lenge du ikke profiterer kommersielt og husker å kreditere forfatterne.

Forskningsprosjektet **Digitalised Dialogues Across the Curriculum (DiDiAC)** er finansiert av Forskningsrådet ([FINNUT/Prosjektnr. 254761](#)).

